

MAKEDONYA İŞ ve MADEN MAKİNELERİ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Nisan 2011

Hazırlayanlar:
Tuğrul GÖRGÜN (Uzman)
Akın SARI (Uzman)

T.C.
Başbakanlık
Dış Ticaret Müsteşarlığı
İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

İÇİNDEKİLER

<u>ÖNSÖZ</u>	<u>1</u>
<u>1. GENEL BİLGİLER ve EKONOMİK DURUM</u>	<u>2</u>
<u>2. İŞ ve MADEN MAKİNELERİ SEKTÖRÜ</u>	<u>5</u>
2.1. MAKEDONYA’NIN İŞ ve MADEN MAKİNELERİ ÜRETİMİ	5
2.2. MAKEDONYA’NIN İŞ ve MADEN MAKİNELERİ DIŞ TİCARETİ	5
2.3. İŞ ve MADEN MAKİNELERİ SEKTÖRÜNDE TÜRKİYE’NİN MAKEDONYA’YA İHRACATI.....	8
2.4. PAZARA GİRİŞ	9
2.5. DAĞITIM KANALLARI	10
2.6. TANITIM	11
2.7. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR	11
<u>3. YATIRIMLAR ve YATIRIM MEVZUATI</u>	<u>13</u>
3.1. MAKEDONYA’DA SÜREN ve YAPILMASI PLANLANAN PROJELER	13
3.2. ŞİRKET KURMA PROSEDÜRÜ	14
3.3. MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE YATIRIM PROSEDÜRÜ	15
3.4. VERGİLER	16
<u>4. DEĞERLENDİRME</u>	<u>18</u>
<u>5. EKLER:</u>	<u>19</u>
5.1. Pazar İle İlgili Yararlı Kaynaklar	19
5.2. Makedonya’da İnşaat Makineleri ve Yedek Parçaları Alanında Faaliyet Gösteren Firmalar	21
5.3. Makedonya’da Kesme, Biçme ve Delme Makineleri Alanında Faaliyet Gösteren Firmalar	22
5.4. Makedonya’da Makine Sanayi ve Makine Aksam ve Yedek Parçaları Alanında Faaliyet Gösteren Firmalar	23
5.5. Örnek: Teknik Durum Kalitesi Kararı Belgesi (MTU) ve Piyasa Denetimi Protokolü Belgesi	25

TABLULAR

- *Tablo-1_Makedonya İş ve Maden Makineleri İthalatı.....5*
- *Tablo-2_Makedonya İş ve Maden Makineleri İthalatında Başlıca Ülkeler.....7*
- *Tablo-3_Makedonya İş ve Maden Makineleri İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı.....7*
- *Tablo-4_Türkiye'nin Makedonya'ya İş ve Maden Makineleri İhracatının Alt Sektörler İtibarı ile Dağılımı.....8*

ÖNSÖZ

İGEME 2011 Yılı Faaliyet Programı ve Üsküp Türk İhraç Ürünleri Fuarı çerçevesinde iş ve maden makineleri sektörüne yönelik pazar potansiyelini yerinde belirlemek ve bu ülkeye olan ihracatımızı artırma yollarını incelemek amacıyla 27 Şubat-08 Mart 2011 tarihleri arasında Makedonya’da bir pazar araştırması gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu çalışma için önce bir masa başı çalışması yapılmış, Üsküp Türk İhraç Ürünleri Fuarı’nda ilgili kuruluş ve firmalarla görüşmeler yapılmış, fuara katılan Türk firmaları ziyaret edilmiş, fuardaki yerli ve yabancı firmalar ve ürünleri incelenmiş, fuar süresince yapılan Makedonya Ekonomi Odası’nda yapılan toplantılara katılım sağlanmıştır. Bu şekilde iş ve maden makineleri ile aksam ve parçaları pazarının mevcut durumu, ülkedeki inşaat ve maden sektörünün durumu, rakipler, rekabet ortamı, eğilimler, beklentiler, pazara giriş koşulları gibi hususlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Pazar Araştırması sırasında Ekonomi Bakanlığı, Makedonya Yatırım Ajansı, Makedonya Ekonomi Odası, Makedonya Türkiye Ticaret Odası ve Ziraat Bankası yetkilileri ile de görüşülmüştür.

Makedonya ziyaretinden sonra hazırlanan bu araştırma birinci bölümünde Makedonya ile ilgili genel bilgiler ve genel ekonomik durum incelenmiştir. İkinci bölümde Makedonya iş ve maden makineleri ile aksam ve parçaları ile ilgili dış ticaret istatistikleri, pazarda önemli ülkeler, rekabet ortamı, eğilimler, Türkiye’nin Makedonya’ya alt sektörler bazında ihracatı, pazara giriş ve dağıtım kanalları, gümrük prosedürleri ve uluslararası fuarlarla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Üçüncü bölümde; iş ve maden makineleri sektörü için önemli olan Makedonya’da süren ve yapılması planlanan projeler, şirket kurma prosedürü, madencilik sektöründe yatırım prosedürü, vergiler ve kamu ihaleleri hakkında bilgiler verilmiştir. Son olarak genel bir değerlendirme yapılmış, pazar ile ilgili yararlı web adreslerine ve iş ve maden makineleri ile bu makinelerin aksam ve parçalarının ticaretini yapan firma adreslerine yer verilmiştir.

Makedonya’da gerçekleştirilen çalışma süresince T.C. Üsküp Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliğimize sağlamış oldukları destek ve katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Çalışmanın tüm ilgililere faydalı olması dileğiyle saygılarımızı sunarız.

İGEME-İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

1. GENEL BİLGİLER ve EKONOMİK DURUM

Avrupa'da ekonomik açıdan en az gelişmiş ülkelerden biri olan Makedonya, bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından bu yana merkezi ve planlı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçişin sancılarını yaşamaktadır. AB'ye adaylık süreci ve bununla bağlantılı olarak son birkaç yıldır gerçekleştirilen reformlar sonucunda sağlanan makroekonomik istikrar sayesinde ekonomideki büyüme ve yeniden yapılanma çabaları sürmektedir.

Makedonya'nın planlı ekonomiden pazar ekonomisine geçiş sürecinde sanayinin ekonomi içerisindeki payı ciddi oranda azalmış ve 1990'lı yılların başında % 45 iken 2005 itibariyle %27'ye inmiştir. Sanayide ağırlık demir-çelik, tekstil ve metalürjidedir. Tarım sektörünün GSYİH'deki payı % 14'tür. Makedonya ekonomisi içinde en büyük pay % 59 ile hizmetler sektörüne aittir. Hizmetler özellikle ticaret, taşımacılık, telekomünikasyon, bankacılık alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Bir süredir uygulanan ekonomik reform programı ve düşük enflasyon politikası sayesinde Makedonya makro ekonomi verilerinde kaydedilen görece olumlu gelişmeler devam etmiştir. Ayrıca hükümet, 2007 yılında kamu borçlarını zamanından önce ödemiştir. Bundan önceki hükümet gibi şimdiki hükümetin de önceliği yabancı yatırımcı çekmek ve özel sektöre ağırlık vermektedir.

Kurumlar ve gelir vergisi %15'ten; 2007 yılında %12'ye, 2008 yılında ise %10'a düşürülmek suretiyle bölgedeki hatta Avrupa'daki en düşük vergi oranı düzeyine indirilmiştir. Bu önlemler yabancı yatırımların arttırılması, ekonomik büyümenin sağlanması ve işsizlik oranının düşürülmesi hedeflenmiştir.

Makedonya Yatırım Ajansı'nın (Invest Macedonia) ülkeye yabancı yatırımcı çekmek için hazırladığı yayınlarda ve gerçekleştirdiği sunuşlarda Makedonya'nın gelişmiş bir altyapıya sahip olduğu belirtilmesine ve bu bilginin diğer bölge ülkeleriyle kıyaslandığında doğru olmasına rağmen, ülke ekonomisinin hemen hemen her alanının ciddi olarak modernleştirilmesi, geliştirilmesi ve herşeyden önemlisi bürokrasi ve özel sektörde hakim olan ağır ve gevşek iş kültürünün profesyonelleştirilmesi yönündeki ihtiyaç devam etmektedir.

2008'in son çeyreğinden itibaren ortaya çıkan küresel krizin etkisiyle de zaten küçük olan Makedonya ekonomisi 2009'da daha da daralmıştır. 2010 yılında büyüme pozitive dönmesine rağmen ekonomideki yapısal sıkıntılar devam etmekte ve işsizlik oranı (% 30'dan fazla) çok

yüksek olan seviyesini sürdürmektedir. Ülkenin yatırıma olan ihtiyacı önümüzdeki yıllarda da artarak devam edecektir..

Makedonya ekonomisinin 2011'de % 2,4 ve 2012'de % 3,4 oranında büyüme göstereceği beklenmektedir. 2011 ve 2012 enflasyon oranlarının sırasıyla % 3,4 ve % 3,2 olması beklenmektedir.

Halihazırda Yunanistan ile yaşanan isim sorunu çözülmeden Makedonya'nın NATO ve AB üyeliği için somut herhangi bir adım atılması mümkün görünmemektedir. İsim sorununun bir şekilde çözümlenmesi, ülkesel ve bölgesel güvenliği önemli bir kriter olarak değerlendiren uluslararası yatırımcılar açısından büyük önem taşımaktadır.

Kağıt üstünde, özellikle maliyetler açısından önemli avantajlar sunan Makedonya'da çok ağır işleyen, bilgi ve istatistik yaratma ve depolama konusunda önemli zaafları bulunan ve bu nedenle kayda değer bir değerlendirme yapılmasını sağlayacak verilerden yoksun bir bürokrasi, sık sık değişen mevzuat ve güven duyulmayan yargı sistemi, olası yabancı yatırımcıların Makedonya'da gerçekleştirmeyi öngördüğü yatırım kararlarını bir kez daha değerlendirme gereği duymalarına neden olabilmektedir.

Bununla birlikte, AB üyesi olsun olmasın bölgedeki diğer ülkelerdeki benzer sıkıntılarla karşılaştırıldığında Makedonya'nın yukarıda belirtilen hususlarda çok kötü durumda olduğu yönünde bir beklenti yaratmak da yanlış olacaktır, çünkü yukarıda belirtilen sorunlar, iş kültürü hemen hemen aynı olan tüm Balkan ülkeleri için geçerlidir. Dolayısıyla, Makedonya'nın genel olarak diğer bölge ülkelerinden daha iyi durumda olduğu belirtilmelidir.

Makedonya, Balkanlarda önemli bir transit geçiş ve dağıtım merkezi pozisyonundadır. Ülkenin altyapısı, ciddi şekilde geliştirme ve yenileme gereksinmesi duyulmasına rağmen, Yunanistan hariç diğer bölge ülkelerinin altyapılarından daha iyi durumdadır.

Ülkedeki karayolları 9.205 km., demiryolları ise 900 km. uzunluğundadır. Önemli Pan-Avrupa koridorlarından Koridor 8 (doğu-batı) ve Koridor 10 ülkeden geçmekte ve söz konusu koridorların yenilenmesi ve geliştirilmesine ilişkin projeler yürütülmektedir.

Makedonya'daki geniş dağıtım şebekesi, ülkeyi elektrik üretim ve dağıtım için cazip bir yer haline getirmektedir. 2006'dan beri Makedonya'daki elektrik dağıtım yetkisi Avusturyalı EVN firmasına aittir. Makedonya için enerji sektörü öncelikli sektörler arasında yer almakta olup, ülkedeki mevcut hidroelektrik potansiyelinin hala % 70'inin kullanılmamakta olması

hususunu göz önünde bulundurulduğunda Makedonya enerji sektörünün yatırım açısından cazibesi daha da dikkat çekici hale gelmektedir.

Eski Yugoslavya döneminde Ortadoğu'da gerçekleştirilen projeler ve 1991'deki bağımsızlık sonrasında Makedonya'da yapılan bazı altyapı projeleri sayesinde, ülkede eleman ve teknik bilgi anlamında çok da zayıf olmayan bir müteahhitlik sektörü bulunmaktadır.

Son on yılda Makedonya müteahhitlik sektörü, ülke GSYİH'na ortalama % 4,7-5,7 oranında katkı sağlamıştır. Makedonya'daki müteahhitlik şirketlerinin yıllık faaliyet tutarlarının 400 milyon dolar civarında olduğu ve bu rakamın % 20-25'lik kısmının söz konusu şirketlerin yurtdışındaki projelerinden elde edildiği tahmin edilmektedir. Ayrıca, ülkede faaliyet gösteren yerli ve yabancı firmalar tarafından gerçekleştirilen müteahhitlik faaliyetlerinin yıllık 300-350 milyon Euro düzeyinde olduğu belirtilmektedir.

Ülkedeki toplam işgücünün yaklaşık 24.000'i inşaat sektöründe istihdam edilmekte olup, bu rakam toplam işgücünün yaklaşık % 11'ine karşılık gelmektedir. Bu istihdamın % 8-10 civarı mühendis, % 15'i teknisyen ve % 75'i ise yarı vasıflı ve vasıfsız işçilerden oluşmaktadır.

2. İŞ ve MADEN MAKİNELERİ SEKTÖRÜ

2.1. MAKEDONYA 'NIN İŞ ve MADEN MAKİNELERİ ÜRETİMİ

Makedonya'da iş ve maden makineleri konusunda ne nihai ürün ne de aksam ve yedek parça açısından üretim bulunmamaktadır. Ancak üretim bulunmamasına rağmen, 2009 verileri ile 9 milyon dolarlık bir ihracat değeri sektörde gerçekleşmiştir. Arnavutluk, Yunanistan, Romanya, Sırbistan, Bosna-Hersek gibi komşu ve bölge ülkelere yapılan ihracatın ithal edilen ürünlerin az bir oranda da olsa çevredeki ülkelere tekrar ihracatının yapıldığını göstermektedir.

Yeraltı kaynakları açısından oldukça zengin olan Makedonya'da kursun-çinko (Zletovo, Sasa ve Toranica'da), bakır (Bucim'de), demir mineralleri, manganez, nikel, krom, altın, titanyum ve uranyum bulunmaktadır. Özellikle kurşun ve çinko üreten tesislerin ivedilikle yenilenmesi gerekmektedir. Bu durum maden makinesi ihracatçılarımız için bir fırsattır.

Makedonya'da madencilik, GSYİH'ye % 0,5 oranında katkıda bulunmaktadır. Üretimin % 70'i AB ülkelerine ve ABD'ye ihraç edilmektedir. Metalürji ise GSYİH'ye % 5,4 ve ülkenin toplam ihracatına % 2,4 oranında katkıda bulunmaktadır.

2.2. MAKEDONYA 'NIN İŞ ve MADEN MAKİNELERİ DIŞ TİCARETİ

Makedonya iş ve maden makineleri pazarında göze çarpan en önemli husus pazardaki talebin tamamen ithalat yoluyla karşılanmasıdır.

Makedonya'nın ithalatı yıldan yıla büyümektedir. 2005-2009 yılları arası tüm ürün gruplarının toplamında ithalatın ortalama büyüme oranı, 2009 yılındaki küçülmeye rağmen, pozitif yöndeki eğilimini sürdürmektedir.

*Tablo-1_ Makedonya İş ve Maden Makineleri İthalatı
(Değer: 1000 ABD Doları)*

GTIP Kod	Ürün Adı	İthalat (2009)	Ticaret Dengesi (2009)	2005-2009 ortalama yıllık büyüme (değer, %)	2008-2009 ortalama yıllık büyüme (değer, %)	Makedonya'nın Dünya ithalatındaki payı(%)
8429	Dozer, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	21.851	-20.220	37	-12	0.1

8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	15.596	-14.547	55	3	0.1
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme vb. için makineler	12.923	-10.376	16	12	0.1
8705	Özel amaçlı taşıtlar	12.402	-12.402	21	94	0.1
8431	Aksam ve parça	8.155	-6.066	19	4	0.1
8430	Toprak, maden, cevheri taşıma, ayırma, seçme vb. iş makineleri	6.356	-5.556	81	-42	0.1
8427	Forkliftler vb.	3.232	-2.876	18	-29	0.1
8426	Gemi vinçleri, maçunalar, halatlı vinçler, döner köprüler	1.818	-1.782	63	-4	0.1
8425	Palangalar	750	-639	16	-49	0.1
8709	Kısa mesafe eşya taşıyıcıları	448	-447	82	686	0.1
	Toplam	83.531	-74.911			

Kaynak: International Trade Center – ITC verileri

2009 yılı verilerine göre Makedonya'nın iş ve maden makineleri ithalatındaki en büyük paya yaklaşık 22 milyon dolarlık değerle 8429 GTIP kod çerçevesindeki dozer, greyder, ekskavatör vb. iş makineleri sahiptir. Japonya, Ukrayna, İngiltere ve Almanya en önemli ihracatçı ülkelerdir. İthalatında ikinci sıradaki ürün grubu yaklaşık 16 milyon dolarlık değerle kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makineleridir. Maden makineleri de 13 milyon dolarlık değerle alt sektörler itibariyle en önemli üçüncü ithalat kalemini oluşturmaktadır.

Tablo-2_Makedonya İş ve Maden Makineleri İthalatında Başlıca Ülkeler
(Değer: 1000 ABD Doları)

GTİP	Ürün	2009	Ülkeler (%)
8429	Dozer, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	21.851	Japonya (25), Ukrayna (24), İngiltere (11), Almanya (10)
8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	15.596	Almanya (21), Sırbistan (16), İtalya (14), ABD (10)
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme vb. için makineler	12.923	İtalya (30), Almanya (12), Türkiye (11), İsveç (9)
8705	Özel amaçlı taşıtlar	12.402	Almanya (44), Hollanda (27), ABD (18)
8431	Aksam ve parça	8.155	Almanya (36), Sırbistan (11), İsveç(9), Yunanistan (8), İtalya(7)
8430	Toprak, maden, cevheri taşıma, ayırma, seçme vb. iş makineleri	6.356	Sırbistan (66), Almanya (22), İtalya (5)
8427	Forkliftler vb.	3.232	Almanya (28), Japonya (16), Çin (12), Avusturya (10)
8426	Gemi vinçleri, maçunalar, halatlı vinçler, döner köprüler	1.818	Slovenya (37), Yunanistan (20), Türkiye (11), İtalya (8)
8425	Palangalar	750	Almanya (29), İtalya (23), Slovenya (13), Çin (10)
8709	Kısa mesafe eşya taşıyıcıları	448	ABD (82), İngiltere (11), Hollanda (4)
	Toplam İthalat	83.531	

Kaynak: International Trade Center – ITC verileri

Toplam iş ve maden makineleri ithalatı 83 milyon dolar olan Makedonya pazarında en büyük pazar payına sahip ülke % 21’lik pay ile Almanya’dır. Almanya’yı % 11 ile İtalya, % 10 ile Sırbistan ve % 8 ile ABD izlemektedir. Türkiye, pazarda 11. sırada yer almaktadır.

Tablo-3_Makedonya İş ve Maden Makineleri İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı
(Değer: 1000 ABD Doları)

Ülkeler	2009
Almanya	18.028
İtalya	9.100
Sırbistan	8.318
ABD	6.565

Japonya	5.883
Ukrayna	5.401
Hollanda	4.407
İngiltere	3.413
Yunanistan	3.003
İsveç	2.652
Türkiye	2.563
Slovenya	2.350
Diğerleri	11.848
Toplam İthalat	83.531

Kaynak: International Trade Center – ITC verileri

2.3. İŞ ve MADEN MAKİNELERİ SEKTÖRÜNDE TÜRKİYE’NİN MAKEDONYA’YA İHRACATI

Ülkemizin 2010 yılında iş ve maden makineleri ihracatı 2009 yılına göre % 14 artarak 1 milyar dolar seviyesini aşmıştır. 2010 yılında toplam iş ve maden makineleri ihracatımız içerisinde aksam ve parçalar % 43 pay ile ihracatta en yüksek paya sahip ürün grubu olarak dikkati çekmektedir. İş ve maden makineleri aksam ve parçaları ürün grubunun 2010 yılı ihracatı 454 milyon dolar değerindedir. Toprak, taş, metal cevheri ayıklama, eleme vb. için makineler ise % 27 pay ve 329 milyon dolar ile ihracat içerisinde ikinci yüksek paya sahip olan ürün grubudur.

Dünyadaki iş ve maden makineleri pazarının %70’ini Kuzey Amerika, Japonya ve Avrupa elinde bulundurmaktadır. Güney Amerika, Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkeleri de pazarda yer sahibi olmaya başlamıştır. Ayrıca, Çin’in son yıllarda pazarda gösterdiği gelişme dikkat çekicidir. Türkiye’nin de pazarda söz sahibi olabilmesi için Avustralya, Brezilya, İsviçre, Uruguay gibi büyük pazarların yanında Makedonya gibi niş pazarlar olarak görülen ve yıldan yıla iş ve maden makineleri ithalatı artış gösteren ülkelere de ağırlık vermesi gerekmektedir.

Alt sektörler itibariyle Makedonya’ya ihracatımıza baktığımızda yıldan yıla hem alt sektör bazında hem de değer bazında farklılıklar olduğu görülmektedir. Dozerler, Greyderler Ekskavatörleri içeren 8429 GTIP kod çerçevesindeki ürün grubunda 2008 yılında yaklaşık 2.5 milyon ABD doları ihracatımız gerçekleşmişken 2009 ve 2010 yılında kayda değer bir ihracatımız olmamıştır. 2009 ve 2010 yılında ise 8474 GTIP kod çerçevesindeki maden makineleri ihracatımız sırasıyla 1,5 ve 1 milyon dolarlık değerlerle en önemli ihracat kalekimizi oluşturmuştur. İhracatımız daha çok Makedonya’da iş alan ve yatırım yapan firmalar çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Makedonya aksam ve parçadan ziyade, ağırlıklı olarak ekskavatör, beko loder, dozer, grayder gibi nihai ürünler ithal eden bir pazardır. Makedonya'ya olan iş ve maden makineleri ihracatımız 2010 yılında 2009'a göre % 25 azalarak 2,3 milyon dolar seviyesine gerilemiştir.

Tablo-4_ Türkiye'nin Makedonya'ya İş ve Maden Makineleri İhracatının Alt Sektörler İtibarı ile Dağılımı (Değer: ABD Doları)

GTİP	Ürün	2008	2009	2010
8425	Palanga, Vinç (Basamaklı Hariç) Bucurgat, Irgat, Krikolar	132.668	9.631	4.987
8426	Gemi Vinçleri, Maçunalar, Halatlı Vinçler, Döner Köprüler	2.141	320.247	4.767
8427	Forkliftler; Kaldırma, İstifleme Tertibatlı Şaryolar	1.383	688	14.941
8428	Kaldırma, İstifleme, Yükleme, Boşaltma Makine Ve Cihazları	387.596	250.340	270.820
8429	Dozerler, Greyder, Skreyper, Ekskavatör, Küreyici, Yükleyci Vb.	2.357.508	468	5.965
8430	Toprak, Maden, Cevheri Taşıma, Ayırma, Seçme Vb. İş Makineleri	5.908	93.262	76.364
8431	Ağır İş Makine Ve Cihazlarının Aksamı, Parçaları	492.388	544.767	495.730
8474	Toprak, Taş, Metal Cevheri Vb. Ayıklama, Eleme Vb. İçin Makineler	668.993	1.508.275	1.032.623
8705	Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar	464.361	357.717	380.730
8709	Kısa Mesafe Eşya Taşıyıcıları (Fabrika, Antrepo, Liman Vs De)	1.288	7.948	6.647
Toplam İhracat		4.514.234	3.093.343	2.293.574

Kaynak: TUIK (www.tuik.gov.tr)

2.4. PAZARA GİRİŞ

Pazarın küçük olması ve firmalarımızın ürünlerinin fiyatlarının nispeten yüksek olması pazara girişi engelleyen faktörler olarak göze çarpmaktadır.

Gümrük Vergileri

Türkiye ile Makedonya arasında 1999 yılında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması uyarınca 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren Türkiye menşeli sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergisi oranları sıfırlanmıştır.

Makedonya'da yatırım yapacak, özellikle de müteahhitlik ve madencilik alanında faaliyet gösterecek firmaların, makine parkı ve gerekli teçhizatının getirilmesinde % 18 oranında uygulanan KDV'nin de ödenmesi gerekmekte, yüklenilen işin tamamlanmasını müteakip söz konusu malzemelerin ülkeden çıkarılmasında, ödenen KDV'nin geri alınması mümkün bulunmaktadır.

Gümrük Prosedürleri

8425, 8426, 8427, 8428, 8429, 8430, 8431, 8474, 8705, 8709 GTIP kodlarında pazara giriş çerçevesinde ithalatçının yerine getirmesi gereken iki tane özel ithalat prosedürü mevcuttur.

- 1) MTU: Ürünün en düşük düzeyde teknik şartlarının kalitesinin uygunluğunun belgelendirmektedir. (Örnek form ve ayrıntılı bilgi ek 4.5’de sunulmaktadır.)
- 2) Protocol of Market Inspection: Ürünün Makedonya kalite standartlarına uygun olduğunu belirler. (Örnek form ve ayrıntılı bilgi ek 4.5’de sunulmaktadır.)

Ayrıca 8705 GTIP kod altındaki özel amaçlı motorlu taşıtlar için Euro 3 emisyon standardı belgesi olması da zorunludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz.< www.madb.europa.eu >)

2.5. DAĞITIM KANALLARI

Distribütörlük

Makedonya’da üretimi olmayan iş ve maden makineleri sektörü distribütörler kanalıyla faaliyet göstermektedir. JCB (www.terra-world.com/EN/Service/Contact/Contact.aspx), Hyundai (www.lager-doo.com), Kamatsu (www.komatsu.mk/eng/company_info.html) ve Linde (www.the-linde-group.com/en) gibi büyük uluslararası şirketler distribütör aracılığıyla pazarda bulunmaktadır. Mitsubishi, Hitachi, Caterpillar, Volvo, Kato gibi dünya markalarının ise pazarda distribütörleri bulunmamaktadır. Ancak pazar araştırmamız çerçevesinde ziyaret edilebilen şantiye ve maden ocaklarında CAT, Hitachi ve Volvo marka iş makineleri görülmüştür.

Kamu İhaleleri

Makedonya Ulaştırma ve İletişim Bakanlığı tarafından açılan muhtelif ihalelere, http://mtc.gov.mk/new_site/en/storija.asp?id=3071 internet sitesinden ulaşılabilir. Makedonya Ekonomi Bakanlığı tarafından açılan ihalelere ise <http://www.economy.gov.mk/Search?lang=2> internet sitesinden ulaşılabilir. Makedonya’da kamu ihaleleri yap-işlet-devret modeliyle açılmakta ve genel olarak belirli alanlarda yapılacak inşaatı müteakip konuyla ilgili işletme yetkisi belli süreler için ihaleyi kazanan firmaya verilmektedir. İş ve maden makineleri üreticilerimizi/ihracatçılarımızı yakından ilgilendiren yol, baraj, çeşitli binalar ve toplu konut yapımı, jeolojik araştırma hakkı, maden işletme ruhsatı gibi kamu ihaleleri bu iki sitede yayınlanmaktadır.

2.6. TANITIM

İş ve Maden Makineleri İle İlgili Uluslararası Fuarlar

Bireysel düzeyde Devlet destekleri kapsamında olan iş ve maden makineleri ile ilgili uluslararası fuarlar aşağıda listelenmektedir:

TEHNOMA	18-22 Ekim 2011	Üsküp-MAKEDONYA	Metalürji, Elektronik, Enerji, Metal Dışı İnşaat Malzemeleri, Güvenlik	Skopje Fair, Era Group	www.eragrupa.mk/mk/SkopjeFair/
BUILD AND CONSTRUCT	Mart 2012	Üsküp - MAKEDONYA	İnşaat, İnşaat Malzemeleri, İnşaat Mekanizasyonu	Skopje Fair, Era Group	www.eragrupa.mk/mk/SkopjeFair/

Kaynak: DTM (www.dtm.gov.tr)

2.7. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR

Makedonya'da hala uluslararası topluma entegrasyon konusunda alınması gereken ciddi bir mesafe bulunmakta ve söz konusu entegrasyon çabaları nedeniyle yasalar ve ilgili mevzuatlar sık sık değişebilmektedir.

Siyasal, sosyal ve makroekonomik istikrarın henüz sağlanmaya başladığı ülkede özellikle siyasi iktidar değişikliklerinde kamu bürokrasisindeki kadroların neredeyse tamamının değişmesi nedeniyle devlette devamlılık konusunda sıkıntılar oluşmaktadır.

Diğer taraftan, Makedonya'daki zaman kavramının ve çalışanların sosyal olarak işe bakışlarının Türkiye'deki iş kültüründen çok farklı olduğu da belirtilmelidir. Makedonya'daki herhangi bir firmayla iş ilişkisine girerken beklentilerin doğru oluşturulması, daha sonrasında oluşabilecek yanlış algılamaların ve sorunların baştan önlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Ülkedeki sosyal kültür ve iş kültüründe ilişkiler çok büyük önem taşımaktadır. Birçok durumda keyfi uygulamalarla karşılaşmak mümkün olabilmekte, ancak siyasi ve sosyal olarak etkili olan kişi veya gruplarla ilişki içinde olmak sayesinde mevzuatın gerektiği gibi uygulanmasının sağlandığı durumlarla karşılaşılabilir.

Ticaret açısından en dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi, ülkedeki zayıf sermaye birikimi nedeniyle uluslararası kabul görmüş ödeme şekillerini uygulamakta karşılaşılan zorluklardır. Makedonya'daki firmaların çoğu akreditif vb. uluslararası teamüllerden farklı olarak çeşitli şekillerde zamana yayılmış ödeme koşulları talep etmekte, çoğu zaman da bu yükümlülüklerini yerine getirememektedir. Ancak, bu eğilim ülkedeki ve bölgedeki iş

kültürünü yansıtmakta olup, Makedonya’da ve Balkanlarda ticaret yapmak için bu ve benzeri durumları göze almak gerekmektedir.

Pazara giriş çerçevesinde Makedonya’daki firmalarla ticaret veya ortak yatırım ilişkisine girecek ya da Makedonya’da doğrudan yatırım yapacak firmalarımızın özellikle aşağıdaki hususlara dikkat etmesinde yarar görülmektedir:

-Ticaret ya da ortak yatırım yapılacak firmaların çok iyi araştırılması, banka teminatı dışında teminat kabul edilmemesi, her ne sebeple olursa olsun uluslararası geçerliliği bulunan sözleşmelerle çalışma kuralından asla vazgeçilmemesi önemlidir.

-Makedonya adalet ve yargı sistemindeki problemler nedeniyle, yapılacak sözleşmelerde, ihtilaf oluşması halinde Türkiye’deki tahkim merkezlerinin ya da uluslararası tahkim kurumlarının yetkilendirilmesine gayret edilmelidir.

-Makedonya’ya gelindiğinde çalışılacak veya hizmet desteği alınacak kişiler çok iyi seçilmeli ve bu konuda Ticaret Müşavirliğimizin yönlendirmeleri talep edilmelidir. Sadece Makedonca konuşulan ortamlarda mutlaka Makedonca-Türkçe tercüman bulundurulmalıdır.

3. YATIRIMLAR ve YATIRIM MEVZUATI

3.1. MAKEDONYA'DA SÜREN ve YAPILMASI PLANLANAN PROJELER

Makedonya iş ve maden makineleri pazarı açısından önem arz eden ve kısa ile orta vadede gündemde olan projeler pazar araştırması kapsamında incelenmiştir. Kısa ve orta vadede gündemde olan projeler şunlardır;

- Ülkede 374 km uzunluğunda yeni otoyollar inşa edilmesi, onarılması, bakımının sağlanması ve işletilmesi için, doğu ve batı paketi olmak üzere iki paket halinde imtiyaz ihalesine çıkmıştır. 177,5 km'lik ve 434 milyon Avroluk doğu paketinde Kriva Palanka-Romanovce, Kocani-Stip, Miladinovci-Stip, Üsküp çevre yolu ve Miladinovci-Üsküp yolları, 196 km'lik ve 558 milyon Avroluk batı paketinde ise Stenkovec-Blace-Kosova sınırı, Gostivar-Kjafasan, Trebenista-Ohrid, Podmolje-Struga ve Gostivar-Tetovo-Üsküp yolları bulunmaktadır. İhaleyi kazanacak firmaların 8 yıl içinde söz konusu yolları uluslararası otoyol standartlarına uygun şekilde inşa etmesi, mevcut olanların standartlarını ise uluslararası standartlara yükseltmesi gerekmekte olup, bu firmalar söz konusu yolları 35 yıllığına işletme hakkına sahip olacaktır.
- Makedonya'nın en büyük projesi konumunda bulunan ve uzun yıllardır ihaleye çıkılıp çeşitli sebeplerle iptal edilen Vardar Vadisi Projesi kapsamında, ülkeyi kuzeybatıdan güneydoğuya ikiye bölen Vardar Nehri üzerinde 12 adet baraj inşa edilmesi planlanmaktadır. Söz konusu barajların maliyetlerinin 57 milyon Dolar ile 251 milyon Avro arasında değişeceği tahmin edilmektedir.
- Vardar Vadisi Projesi kapsamındaki bir diğer faaliyet ise vadi boyunca uzanan demiryolu hattının 78,6 km'lik bölümünün taşınması projesidir. Bu projeye göre söz konusu demir yolu hattının yerinin değiştirilme maliyeti 232 milyon dolar civarında olacaktır.
- 2010-2011 döneminde Makedonya'da çevre ile ilgili önemli projeler gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Makedonya Çevre ve Alan Planlama Bakanlığı'nın görev ve yetki alanında bulunan ve toplam tutarının 300 milyon

Avro'ya ulaşması beklenen söz konusu çevre projelerine ilişkin ihalelerin 2011 yılı içinde açıklanması beklenmektedir.

- Makedonya'da uluslararası havaalanı niteliğine sahip olan Üsküp ve Ohri Havalimanlarının yenilenmesi ve genişletilmesi ihalesini kazanan TAV 2011 yılı Nisan ayında Ohri Havaalanı'nın yenilenme çalışmalarını bitirmiş, 2011 sonbaharında da Üsküp Havaalanı'nın yenilenmesi ve genişletilmesi sürecini de bitirmeyi planlamaktadır.

3.2. ŞİRKET KURMA PROSEDÜRÜ

Makedonya'da yerli ve yabancı firma ayrımı bulunmamakta, gerek vergiler, gerek imtiyazlar ve devlet destekleri anlamında tüm firmalar aynı prosedür ve mevzuata tabi bulunmaktadır.

Makedonya'da firma kurma işlemlerinde Merkez Sicil tek yetkili kurumdur. Oluşturulan tek başvuru sistemi (one-stop-shop system) sayesinde, şirket kurma işlemleri 4 saatte ve çok düşük maliyetlerle sonuçlandırılmaktadır. Buna göre, yatırımcılar Merkez Sicil'de tek bir ofisle muhatap olmakta, başvuruları bu ofise yapmakta, gerekli bilgileri söz konusu ofisten alabilmekte ve başvurularını tek bir elemandan takip edebilmektedir. Söz konusu tek başvuru sistemi, Makedonya'nın değişik yerlerindeki 32 adet kurum ve kuruluş ofisleriyle elektronik olarak bağlı olan Merkez Sicil tarafından yürütülmekte ve sonuçlandırılmaktadır.

Yabancı firmaların ülkede temsilcilik açmaları için gerekli şartlar şunlar;

Makedonya'da temsilcilik açmak için gerekli belgeler:

- Yabancı firmanın noter onaylı ticaret sicil gazetesini,
- Temsilciliğin Makedonya'daki adresi,
- Temsilcilik açma sürecinde imza yetkisi olan kişinin adı ve kimlik/pasaport numarası,
- Temsilcilik müdürünün adı ve kimlik/pasaport numarası,
- Temsilcilikte çalışacak tüm elemanların adı ve kimlik/pasaport numaraları.

Gerekli diğer belgeler:

- Temsilcilik açma kararı,
- Makedonya Merkez Sicil Kurumu'na temsilcilik kayıt başvuru formu,
- Temsilciliğin çalışma programı,
- Makedonya'daki temsilciliğin faaliyetleri konusunda bütün sorumlulukları üstlendiğine dair ana şirketin beyanati.

3.3. MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE YA TIRIM PROSEDÜRÜ

Maden makineleri üreticisi firmalarımızın yanında madencilik sektöründe faaliyet gösteren firmalarımızı için de önem arz eden önemli bir diğer husus olan jeolojik araştırma ve maden işletme ruhsatı alım süreci ile ilgili prosedürler de pazar araştırması kapsamında incelenmiştir.

Maden ve mineral ile ilgili üretim ruhsatı alma süreci firmanın başvurusu ile başlamaktadır. Başvuru süreci iki temel aşamadan oluşmaktadır:

- 1) Jeolojik Araştırma Hakkı için başvuru
- 2) Maden İşletme Ruhsatı için başvuru

Jeolojik Araştırma Hakkı Başvurusu

Maden ya da mineral çıkaracağı bölge ile ilgili gerekli incelemelerini yapmış ve bölgede potansiyel olduğunu belirleyen firmanın belirlediği bölgede jeolojik araştırma hakkı için başvuracağı merci Makedonya Ekonomi Bakanlığı'dır. Bakanlık tarafından başvuru alındıktan sonra jeolojik araştırma yapılmak istenen bölgenin başka bir imtiyaz ile çakışıp çakışmadığına bakılmaktadır.

Bu işlemden sonra Ulaştırma Bakanlığı, Haberleşme Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Çevre Bakanlığı ve Tarım, Orman ve Su İşleri Bakanlıklarından ayrı ayrı ilgili bölge ile ilgili olumlu görüşlerinin alınması gerekmektedir. Bakanlıklarla ilgili bu süreç 2 ila 3 ay sürmektedir.

Olumlu görüş alınması durumunda; Bakanlar Kurulu'nun onayı ile jeolojik araştırma için Başbakanlıkta bir ihale komisyonu oluşturulmakta ve bu komisyon başvurusu yapılan bölge için ihaleye çıkmaktadır. Bu durumda ilk araştırmayı ve başvuruyu yapan firmanın yanısıra diğer firmalar da ihaleye katılabilmektedir. Bu durum ilk araştırmayı yapan ve ihale açılması için başvuran firmanın aleyhine bir durum oluşturabilmektedir. İhaleye başvuru süreci 52 gündür.

Maden İşletme Ruhsatı Başvurusu

Jeolojik Araştırma Hakkını kazanan firma ilgili araştırmasından sonra hazırladığı raporlar ile birlikte İşletme Hakkı için Ekonomi Bakanlığı'na tekrar başvurması gerekmektedir. Jeolojik Araştırma sürecine benzer şekilde yine diğer bakanlıklardan olumlu görüş alındıktan sonra başvuruyu yapan firma işletme hakkını kazanabilecektir.

Sürecin uzun ve karmaşık olması Ekonomi Bakanlığı'nın iş süreçlerini azaltmaya yönelik birtakım yeni düzenlemeler konusunda çalışmalar yapmasına neden olmuştur. Öncelikle yasa değişikliği gerektiren bu düzenlemelerde Bakanlıklardan her iki süreç için ayrı ayrı istenen

görüş alınma işleminin, ilk süreçte sonlandırılması planlanmaktadır. Ancak yasa değişikliği gerektiren bu düzenlemenin seçim dönemi olması ve Makedonya siyasetinin istikrarsız yapısı nedeniyle yasalaşmasının bir-iki yılı bulması beklenmektedir.

Yunanistan Makedonya'yı kendi hinterlandı olarak görmekte ve başka hiçbir ülkenin pazarda etkin hale gelmesine müsaade etmemektedir. Çimento fabrikası yatırımı için ÇİMSA'nın yatırımına engel olmak adına jeolojik araştırma hakkı ihalesinde firmamızdan 11 milyon Makedon denarı fazla teklif vermiş, söz konusu hakkı almış ancak hiçbir araştırma gerçekleştirilmemiştir. Yunanistan 2 senede jeolojik araştırmalarını sonuçlandırmazsa maden arama ruhsatı iptal edilecektir.

Yunanistan'ın madencilik alanındaki kartel yapısını kırmak adına Makedon yetkilileri Türk yatırımlarını desteklediklerini iddia etseler dahi, Başbakanlık maden arama ruhsatını ihalesiz verme yetkisine sahip olduğu halde bu inisiyatifini Türk firmaları lehine bugüne kadar kullanmamıştır.

3.4. VERGİLER

Makedonya Cumhuriyeti'nde doğrudan vergiler (kurumlar vergisi, kişisel gelir vergisi, emlak vergisi) ve dolaylı vergiler (KDV ile ÖTV) uygulanmaktadır.

Makedonya'da faaliyet gösterecek firmalarımız açısından önem taşıyan konuların başında gelen vergilere ilişkin özet bilgiler aşağıda yer almaktadır:

- Kurumlar Vergisi, % 10'luk düz vergi olarak uygulanmaktadır. Bu oranla Makedonya Avrupa'nın en düşük vergi uygulamasına sahip ülkelerinden biri konumunda olup, söz konusu oranın önümüzdeki yıllarda % 8'e düşürülmesi planlanmaktadır.
- Ülkede uygulanan gelir vergisi oranı da % 10'dur.
- Katma Değer Vergisi'nin (KDV) genel uygulama oranı % 18 olup, gıda ürünleri, kamu tarafından sağlanan şebeke suyu, kitap, gazete ve dergi gibi yayım-basım ürünleri, güneş enerjisi kolektörleri, ulaşım, bilgisayar donanımları ve yazılımda ise % 5'lik KDV alınmaktadır.
- Emlak Vergisi % 0,1-0,2, Gayrimenkul Satış Vergisi ise % 2-4 gibi çok düşük oranlarda uygulanmaktadır.
- Sosyal Vergiler
 - Emeklilik ve Malul Sigortası % 21,2

- Sağlık Sigortası % 9,2
- İş ilişkisi % 1,6

Yıl içerisinde kurumlar vergisi ve kişisel gelir vergisi aylık olarak odenmektedir. Kurumlar vergisi için aylık ödemelerin ayın bitiminden en geç 15 gün içerisinde yapılması gerekmektedir. Kişisel gelir vergisi ise çalışana maaş ödemesi ile eşzamanlı olarak yatırılmaktadır.

Öte yandan, takvim yılının bitiminden sonra vergi mükelleflerinin kurumlar vergisi için vergi bilançosunu Kamu Gelirler Dairesine en geç 28 (29) şubata kadar sunması gerekmektedir. Kişisel gelir vergisi için süre 15 Mart olarak belirlenmiştir.

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar çalışmaya başladıkları tarih itibariyle 10 yıl süreyle kurumlar vergisinden muaf tutulmaktadır. Bahse konu firmaların çalışanlarına uygulanan kişisel gelir vergisinde ise 5 yıl süreyle % 50 indirim yapılmaktadır.

4. DEĞERLENDİRME

Makedonya’da halihazırda iş ve maden makineleri parkı bulunmaktadır. Pazarda yer alan büyük firmaların ürünlerinin aksam ve parçalarının tedariki firmalarımız için bir fırsat olarak önemlidir. Pazarda iyi bir distribütör seçimi ile hem araç hem de aksam ve parça ihracatı gerçekleştirilmesi mümkün görünmektedir.

Makedonya’nın yatırım ihtiyacı çok yüksektir. Bu çerçevede; pazara girişin de en önemli unsuru kamu ihaleleri olarak değerlendirilmektedir. Gerek inşaat gerek madencilik sektöründe kamu ihalelerini kazanan firmalar iş makineleri alımını yapmaktadır. Türk firmalarının aldığı ihaleler iş ve maden makineleri ile aksam ve parçaları sektöründeki firmalarımız için oldukça önemlidir. Sektör firmaları açısından Türk firmalarının Makedonya’daki yatırımlarının takip edilmesi gerekmektedir.

Makedonya’daki yabancı yatırımlarla ilgili mevzuat ve uygulamalarda henüz tam bir şeffaflık sağlanamamış olmakla birlikte, ekonomik gelişme açısından ülkenin tek çıkış yolu olan yabancı sermayeyi çekebilmek için Makedonya Yatırım Ajansı tarafından çalışmalar yapılmaktadır. Makedonya, bölge ülkeleri arasında işgücü, enerji ve diğer tüm üretim masrafları ve genel yatırım ortamı anlamında en elverişli ülke konumunda bulunmaktadır. Türkiye’den bakıldığında küçük bir pazar olarak algılanan Makedonya tek başına değil, çevresindeki bölgenin potansiyeli ile birlikte değerlendirilmelidir.

5. EKLER:

5.1. Pazar İle İlgili Yararlı Kaynaklar

Kamu ihaleleri

Makedonya’da görev ve yetki alanlarına göre ihaleci kuruluş niteliği taşıyan Bakanlıklara ilişkin internet adresleri aşağıda yer almaktadır.

- Altyapı, ulaştırma ve haberleşme alanlarında [Ulaştırma ve İletişim Bakanlığı](#),
- Çevre projeleri alanlarında [Çevre ve Alan Planlama Bakanlığı](#),
- Sulama barajları alanında [Tarım, Orman ve Su İşleri Bakanlığı](#),
- Enerji ve turizm alanlarında [Makedonya Ekonomi Bakanlığı](#)

Ayrıca, Makedonya’da faaliyet gösteren başlıca ekonomik ve ticari kuruluşlara ilişkin liste de aşağıda yer almaktadır.

Başbakanlık	www.vlada.mk
Ekonomi Bakanlığı	www.economy.gov.mk
Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı	www.mtc.gov.mk
Tarım, Orman ve Su İşleri Bakanlığı	www.mzsv.gov.mk
Çevre Bakanlığı	www.moe.gov.mk
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	www.mtsp.gov.mk
Maliye Bakanlığı	www.finance.gov.mk
İçişleri Bakanlığı	www.moi.gov.mk
Merkez Bankası	www.nbrm.gov.mk
Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü (Teknolojik Sanayi Geliştirme)	www.feز.gov.mk
Devlet İstatistik Kurumu	www.stat.gov.mk
Gümrük Müdürlüğü	www.customs.gov.mk
Vergi Dairesi	www.ujp.gov.mk
İş Bulma Kurumu	www.zvrm.gov.mk
Merkez Sicil	www.crm.org.mk
Çalışma Ajansı	www.mtsp.gov.mk
Makedonya-Türkiye Ticaret Odası	www.matto.com.mk
Makedonya Yatırım Ajansı	www.investinmacedonia.com

Makedonya Ekonomi Odası	www.mchamber.org.mk
Kuzeybatı Makedonya Ekonomi Odası	www.oemvp.org
Makedonya Ticaret Odaları Birliği	www.chamber.org.mk
Sanayi Mülkiyet Koruma Bürosu	www.ippo.gov.mk
Menkul Kıymetler Komisyonu	www.sec.gov.mk
Uzun Vadeli Menkul Kıymetler Borsası	www.mse.org.mk
Menkul Kıymetler Merkez Hazinesi	www.cdhv.org.mk
Ziraat Bankası AD- Skopje	
İzvozna i Kreditna Banka AD- Skopje	www.ikbanka.com.mk
Komercijalna Banka AD- Skopje	www.kb.com.mk
Uni Banka AD- Skopje	www.unibank.com.mk
Eurostandard Banka AD- Skopje	www.eurostandard.com.mk
İnvest Banka AD- Skopje	www.investbanka.com.mk
Makedonska Banka AD- Skopje	www.makbanka.com.mk
Ohridska Banka AD- Ohrid	www.ob.com.mk
ProKredit Banka AD- Skopje	www.procreditbank.com.mk
Rado Banka AD- Skopje	www.radobank.com.mk
Stopanska Banka AD- Skopje	www.stb.com.mk
Tutunska Banka AD- Skopje	www.tb.com.mk
Alfa Banka AD- Skopje	www.alphabank.com.mk
Sileks Banka AD- Skopje	www.sileksbanka.com.mk
Makedonya Kalkınmayı Destekleme Bankası	www.mbdp.com.mk
Avrupa Birliği	www.europa.eu.int
Avrupa Kalkınma Ajansı	www.ear.eu.int
USAİD	www.usaid.org.mk
Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası	www.ebrd.com
Dünya Bankası	www.worldbank.org.mk
UNDP	www.undp.org.mk
Amerikan-Makedon Ticaret Odası	www.amcham.com.mk

5.2. Makedonya'da İnşaat Makineleri ve Yedek Parçaları Alanında Faaliyet Gösteren Firmalar

Beton

Jurij Gagarin 15, Skopje
Tel: 00389 2 3080888, 2458354, 3080205,
3080206
Faks: 00389 2 3080207, 3080225
Internet Adresi: www.beton.com.mk
E-posta: beton@beton.com.mk

Euromixer (Euromikser)

Luboten str. 97, Tetovo
Tel: 00389 44 352860
Faks: 00389 44 352862
Internet Adresi: www.euromikser.com.mk
E-posta: euromikser@mt.net.mk

Fabrika Karpos

Proleterska 28, Skopje
Tel: 00389 2 2032082, 2032089
Faks: 00389 2 2031523
Internet Adresi:
www.fabrikakarpos.com.mk
E-posta: karpos_ad@hotmail.com

Filtrola Filter

Skupi b.b., Skopje
Tel: 00389 2 3096006, 3224326
Faks: 00389 2 3096005
Internet Adresi: www.filtrola.com.mk
E-posta: niciota@filtrola.com.mk

Fimaco (Fimako)

bul.Jane Sandanski 7/16, TC Tri Biseri,
Skopje
Tel: 00389 2 2462048
Faks: 00389 2 2461243
Internet Adresi: www.fimaco.com.mk
E-posta: contact@fimaco.com.mk

Meli Trans

Industrial Str. n.n., Tetovo
Tel: 00389 70 209159, 00389 70 240618
Faks: 00389 44 379204
Internet Adresi: www.melitrans.com.mk
E-posta: info@melitrans.com.mk

SFC

bul.Jane Sandanski 76, Skopje
Tel & Faks: 00389 2 2432880
Internet Adresi: www.sfc.com.mk
E-posta: sfc@mt.net.mk

Sinpeks

Grcki pat b.b., Bitola
Tel: 00389 47 208500
Faks: 00389 47 208515
Internet Adresi: www.sinpeks.com.mk
E-posta: sinpeks@mt.net.mk

Termalift Dd

Nas.Karpos 100 Industriska Zona,
Kumanovo
Tel: 00389 31 443144, 443200
Faks: 00389 31 437337
Internet Adresi: www.termalift.com.mk
E-posta: terma@mt.net.mk

VSS Promet

Petar Drapsin b-2 lok 25, Skopje
Tel & Faks: 00389 2 2784161
Internet Adresi: www.vsspromet.com
E-posta: vss@vss.com.mk

Zikol

Nikola Trimpare 8, Skopje
Tel: 00389 2 3217270, 3217271, 3217272
Faks: 00389 2 3122410
Internet Adresi: www.zikol.com.mk
E-posta: zikol@mt.net.mk

5.3. Makedonya'da Kesme, Biçme ve Delme Makineleri Alanında Faaliyet Gösteren Firmalar

Arilemetal
Vasko Karangeleski 23/39, Skopje
Tel: 00389 2 2469815
Faks: 00389 2 2469823
Internet Adresi: www.arijmetal.com.mk
E-posta: kontakt@arijmetal.com.mk

Dona Viki
ul.516 br.10, do FAS 11-ti Oktomvri,
Skopje
Tel: 00389 2 3230756
Faks: 00389 2 3110596
Internet Adresi: www.donaviki.com.mk
E-posta: donaviki@mol.com.mk

Fod
Novacki Pat b.b., s.Novaci, Bitola
Tel: 00389 47 282639, 206732
Faks: 00389 282247
Internet Adresi: www.fod.com.mk
E-posta: doelfod@mt.net.mk

G-M&M
Dame Gruev 28, Skopje
Tel: 00389 2 3109760, 3216375
Faks: 00389 2 3216376
Internet Adresi: www.gmm.com.mk
E-posta: gmsk@mt.net.mk

Hilti Famaki-Ve
bul.K.J.Pitu 17/49, Skopje
Tel: 00389 2 2469600
Faks: 00389 2 2469997
Internet Adresi: www.hilti.com
E-posta: famaki@mol.com.mk

Iat Alati
Narodni Heroi 23-1/1, Skopje
Tel: 00389 2 2700300, 770300
Faks: 00389 2 770300
Internet Adresi: www.iatalati.com.mk
E-posta: iatalati@t-home.mk

Koncar-Welding,Cutting and
Automation (Koncar-Zavaruvanje
Secenje i Avtomatizacija)
bul.3-ta Makedonska Brigada n.nb., Skopje
Tel & Faks: 00389 2 2463396
Internet Adresi: www.rkveld.com.mk
E-posta: aa@rk.alati.com.mk

Madal Bal
bul.Vojvodina n.nb., Skopje
Tel: 00389 2 2462102
Faks: 00389 2 2462095
Internet Adresi: www.madalbal.com.mk
E-posta: info@madalbal.com.mk

Metalkej Fra
Mirce Acev b.b., s.Trubarevo, Skopje
Tel: 00389 2 2550730
Faks: 00389 2 2557770
Internet Adresi: www.metalkej.com.mk
E-posta: metalkej@mt.net.mk

Mikprom
Kosta Novakovik 4, Skopje
Tel: 00389 2 2401322
Faks: 00389 2 2401323
Internet Adresi: www.mikprom.com.mk
E-posta: info@mikprom.com.mk

Tehnoskop Alati
bul.3-ta Makedonska Brigada n.nb., Skopje
Tel: 00389 2 2463199
Faks: 00389 2 2460294
Internet Adresi:
www.tehnoskopalati.com.mk
E-posta: tehnoskopalati@mt.net.mk

Unior Komerc
bul.ASNOM 58, Skopje
Tel: 00389 2 2432057, 2432089
Faks: 00389 2 2432089
Internet Adresi:
www.uniorkomerc.com.mk
E-posta: contact@uniorkomerc.com.mk

5.4. Makedonya'da Makine Sanayi ve Makine Aksam ve Yedek Parçaları Alanında Faaliyet Gösteren Firmalar

Bopak

bul.K.J.Pitu 24/13, Skopje
Tel: 00389 2 2464403, 2464052
Faks: 00389 2 2463011
Internet Adresi: www.bopak.com.mk
E-posta: bopak@bopak.com.mk

Din Best

Partizanski Odredi 127, Skopje
Tel: 00389 2 3094000
Faks: 00389 2 3094001
Internet Adresi: www.dinbest.com.mk
E-posta: contact@dinbest.com.mk

Fiord Technology (Fiord Tehnologzis)

s.Vozarci, Kavadarci
Tel: 00389 43 421435, 415711
Faks: 00389 43 413608
Internet Adresi: www.fiord.com.mk
E-posta: fiord@fiord.com.mk

Forma

Leninova 24, Kumanovo
Tel & Faks: 00389 31 414044
Internet Adresi: www.forma.com.mk
E-posta: contact@forma.com.mk

Hrisfort

Lazar Poptrajkov b.b., Skopje
Tel: 00389 2 3171177, 3175174
Faks: 00389 2 3172258
Internet Adresi: www.chryssfort.com
E-posta: chryssfort@chryssfort.com.mk

Iskra Compact (Iskra Kompakt)

Bojmija 1, Skopje
Tel & Faks: 00389 2 2462626
Internet Adresi: www.perles.com
E-posta: iskra_kompakt@yahoo.com

KVT Inzineriing

bul.V.S.Bato 21/8, Skopje
Tel & Faks: 00389 2 2793767, 2451667
Internet Adresi: www.kvt.com.mk
E-posta: info@kvt.com.mk

Lagermaks

M.T.Gologanov 147 lok.4, Skopje
Tel: 00389 2 3083200
Faks: 00389 2 3083203
Internet Adresi: www.lagermax.com.mk
E-posta: contact@lagermax.com.mk

MBS Macedonian Business Service

(MBS Makedonski Biznis Servis)
bul.Jane Sandanski 32-2/18, Skopje
Tel & Faks: 00389 2 2442333
Internet Adresi: www.mbsmacedonia.com
E-posta: mbs166@mt.net.mk

Metalec Bitola

Industriska b.b., Bitola
Tel: 00389 47 234435
Faks: 00389 47 203315
Internet Adresi: www.metalecbitola.com
E-posta: metalecbit@mt.net.mk

Metaleks

Edvard Kardel b.b., Kavadarci
Tel: 00389 43 412500
Faks: 00389 43 412700
Internet Adresi: www.metalex.com.mk
E-posta: info@metalex.com.mk

M.H.P Seal Engineering

Industrial Zone n.nb., Zas, Skopje
Tel: 00389 2 3217073, 3217074
Faks: 00389 2 3217079
Internet Adresi: www.chesterton.com
E-posta: info@mhpsalengineering.com.mk

Mikrosam

M.T.Gologanov 70-a, Skopje
Tel & Faks: 00389 2 3074491
Internet Adresi: www.mikrosam.com
E-posta: info@mikrosam.com

MZT-Pumpi

Pero Nakov b.b., Skopje
Tel: 00389 2 2549818, 2549817
Faks: 00389 2 2549834
Internet Adresi: www.pumpi.com.mk

E-posta: pumpi@mt.net.mk

Mzt Tool Machinery (Mzt Alatni Masini)

Pero Nakov b.b., p.fah 598/11, Skopje

Tel & Faks: 00389 2 2551446

Internet Adresi: mztmtm.com.mk

E-posta: arssve@mztmtm.com.mk

Popsi-Company (Popsi-Kompani)

bul.Jane Sandanski 5/3, Skopje

Tel: 00389 2 2460480, 2460316

Faks: 00389 2 2458236

Internet Adresi:

www.popsibearings.com.mk

E-posta: info@popsibearings.com.mk

Ri-Epm Agency Sik Majhak (Ri-Epm

Prestavnistvo Sik Majhak)

bul.Jane Sandanski 113, Skopje

Tel & Faks: 00389 2 2447623

Internet Adresi: www.epmsick.com.mk

R.Z. Ekonomika

bul.16-ta Makedonska Brigada 18, Skopje

Tel: 00389 2 3287438

Faks: 00389 2 3287445

Internet Adresi: www.rzekonomika.com.mk

E-posta: dinev@rzekonomika.com.mk

MZT-Pumpi

Pero Nakov b.b., Skopje

Tel: 00389 2 2549818, 2549817

Faks: 00389 2 2549834

Internet Adresi: www.pumpi.com.mk

E-posta: pumpi@mt.net.mk

5.5. Örnek: Teknik Durum Kalitesi Kararı Belgesi (MTU) ve Piyasa Denetimi Protokolü Belgesi

MTU Decision

Last updated on 18-04-2011

A document certifying that minimal technical conditions for the quality of selling premises have been met.

Required for market access. The document is a prerequisite for the Protocol of Market Inspection.

Macedonian name of the document = Prijava za ispolnuvanje na minimalno tehničkite uslovi za vršenje na trgovija i započnuvanje so rabota na prodažen ili drug deloven objekt

The importer or forwarding agent is to apply to the Ministry of Economy, State Market Inspectorate = Ministerstvo za ekonomija, Državen pazaren inspektorat, ulica 11. Oktomvri 118, MK-1000 Skopje, phone number: +389 2 3220547.

The application is to be completed in Macedonian.

To be submitted in duplicate. Photocopies will be accepted.

The processing time is 30 days.

There is no processing fee.

▪ Information to be provided:

1. to the Ministry of Economy
State Market Inspectorate
2. place for notarisation by the State Market Inspectorate
3. application
4. for fulfilment of the minimal technical conditions for the premises intended for trade and sale or other business premises
5. name of the applicant
6. address of the applicant according to the registration in the court register (street, number and place)
7. registration number, address of the register court and name of the municipality
8. trade number, date and place
9. tax number
10. giro account number
11. depository bank
12. details of the authorised representative
13. name and family name, personal identification number (EMBG), street, number, place
14. details of the person in charge
15. name and family name, personal identification number (EMBG), street, number, place, phone number, e-mail
16. main activity of the company according to the decision of the State Statistical Office of the Republic of Macedonia, code, description of the activity
17. activity according to the decision of the national classification of activities, code, description
18. address of the selling premises and municipality, street, number, place
19. type of selling premises intended for dealing/trade (retail, wholesale, trade services and trade out of the selling premises)
20. shop
21. self service
22. shopping centre

23. petrol station
24. warehouse
25. storage place for retail
26. storage place for wholesale
27. storage place for crude oil derivatives
28. market for wholesale (green market)
29. market for retail (green market)
30. specially organised part of a green market
31. market for selling old motor vehicles
32. market for the retail of livestock
33. specially organised indoor market
34. kiosk
35. vending machines
36. mobile seller
37. fairs and business related expositions
38. selling on bazaars
39. trade services
40. note: tick the appropriate
41. registration of the person in charge
42. I confirm that the business premises stated under point 12 (see no. 19 in this translation) of the present application fulfil the conditions according to the Regulation on Minimum Technical Conditions for business and trade premises.
43. place
44. date
45. round seal
46. signature

1 ДО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЕКОНОМИЈА
ДРЖАВЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОРАТ

2 Место за заверка од Државниот пазарен инспекторат

3 ПРИЈАВА

4 ЗА ИСПОЛНУВАЊЕ НА МИНИМАЛНО ТЕХНИЧКИТЕ УСЛОВИ ЗА ВРШЕЊЕ
НА ТРГОВИЈА И ЗАПОЧНУВАЊЕ СО РАБОТА НА ПРОДАЖЕН ИЛИ ДРУГ ДЕЛОВЕН ОБЈЕКТ

5 1. Назив на фирмата на подносителот на пријавата:

6 2. Седиште на фирмата на подносителот на пријавата во согласност со уписот
на трговецот во трговскиот регистар

ул. _____ бр. _____ место _____

7 3. Број на регистерската влошка на регистерскиот суд, негово седиште и општина

8 4. Трговски Број _____ дата _____ место _____

9 5. Даночен број _____

10 6. Жиро сметка, број _____

11 Банка депонент _____

12 7. Податоци за овластеното лице за застапување на фирмата

13 Име и презиме _____ ЕМБГ _____

Ул. _____ бр. _____ место _____

14 8. Податоци за одговорното лице

15 Име и презиме _____ ЕМБГ _____

Ул. _____ бр. _____ место _____

тел. _____ Е-маил _____

16 9. Претежна дејност во согласност со решението на Заводот за статистика на Република
Македонија за распоредување на деловниот субјект Шифра _____

Опис _____

17 10. Дејност според Одлуката за националната класификација на дејности:

Шифра _____

Опис _____

Protocol of Market Inspection

Last updated on 18-04-2011

A document confirming that the imported goods such as technical products, vehicles and consumer goods, with the exception of foodstuffs, have been subjected to a market inspection and that they comply with Macedonian quality standards.

Required for customs clearance.

Macedonian name of the document = Baranje za izdavanje na zapisnik za deklaracii

The protocol is to be applied for by the importer or the forwarding agent at the Ministry of Economy, State Market Inspectorate = Ministerstvo za ekonomija, Državen pazaren inspektorat, ulica 11. Oktomvri 118, MK-1000 Skopje, phone number: +389 2 3220547.

The application is to be completed in Macedonian.

To be submitted in duplicate. Photocopies will be accepted.

The processing fee is 50 MKD.

Valid for a single importation only.

- Information to be provided and documents to be enclosed:
 1. to the State Market Inspectorate
 2. subject: application for a Protocol of Market Inspection
 3. We apply for the issue of a Protocol of Market Inspection.
 4. address of the importer
 5. tax number of the importer
 6. giro account number of the importer
 7. type of product
 8. country of export
 9. name of the foreign supplier
 10. name of the manufacturer
 11. country of origin of the product
 12. type and registration plate number of the means of transport
 13. place of loading
 14. destination
 15. address of the warehouse where the goods will be unloaded, number and date of the MTU-decision (Minimal Technical Conditions = Minimalno Tehnički Uslovi)
 16. user of the product
 17. contract number and packaging unit
 18. weight gross/net
 19. value of the product
 20. contract number with the forwarding agent
 21. documents enclosed: Commercial Invoice
 22. The fee of 50 MKD is paid.
 23. importer, importer's authorised representative

1 ДО
ДРЖАВЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОРАТ

2 ПРЕДМЕТ: БАРАЊЕ за издавање на записник за декларации

3 Ве молиме да ни издадете Записник за декларации

- 4 1. УВОЗНИК (АДРЕСА):
- 5 2. ДАНОЧЕН БРОЈ НА УВОЗНИКОТ:
- 6 3. ЖИРО СМЕТКА НА УВОЗНИКОТ:
- 7 4. ВИД НА ПРОИЗВОД:
- 8 5. ЗЕМЈА НА ИЗВОЗНИК:
- 9 6. ИМЕ НА СТРАНСКИОТ ДОБАВУВАЧ:
- 10 7. ИМЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ:
- 11 8. ЗЕМЈА НА ПОТЕКЛО:
- 12 9. ВИД И БРОЈ НА ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО:
- 13 10. МЕСТО НА НАТОВАР:
- 14 11. УПАТНА СТАНИЦА:
- 15 12. АДРЕСА НА МАГАЦИНОТ КАДЕ
КЕ СЕ ВРШИ РАСТОВАР, БРОЈ И
ДАТА НА РЕШЕНИЕ ЗА МТУ:
- 16 13. КОРИСНИК НА СТОКАТА:
- 17 14. БРОЈ НА ПАРЧИЊА И ЕДИНИЦА НА ПАКОВАЊЕ:
- 18 15. ТЕЖИНА БРУТО: НЕТО:
- 19 16. ВРЕДНОСТ НА СТОКАТА:
- 20 17. БРОЈ НА ДОГОВОР ЗА ШПЕДИЦИЈА:

21 ПРИЛОГ: ФАКТУРА

22 Наплатена и поништена такса 50 ден. УВОЗНИК, 23
(Овластен претставник на увозникот)